

Magdalena Birutė Stankūnė

Magdalena Birutė Stankūnė (g. 1925 m. Oželių vienkiemyje, Šunskų parapijoje, Vilkaviškio apskr.) – viena pačių kūrybingiausių išeivijos menininkių, jau trisdešimt metų grįžtanti namo su vis naujais savo paveikslais ir naujomis Lietuvos kultūros turtinimo idėjomis. Jaunystėje okupacijų ir karo nublokšta į Vakarus, DP stovyklose patyrė pabėgėlių dalią ir negyjančių netekčių, bet nepalūžo, dirbo, studijavo meną Londone, o persikėlusį į JAV – Čikagos meno mokyklose. 1966–1967 m. M. B. Stankūnė mokėsi žymaus grafiko Viktoro Petravičiaus, padariusio didelę įtaką jos kūrybai, studijoje.

Pirmuose medžio raižinių cikluose „Metų laikai“ (1968–1969), „Lietuvos kaimo moters darbai“ (1976–1979) neįmantria, lietuvių liaudies raižiniams artima kalba ir vaikiškomis taupiomis spalvomis dailininkė sukūrė apibendrintą, ryškų Lietuvos kaimo gamtos ir žmogaus paveikslą. Šie ilgesio ir meilės šviesa nutvieksti prarastos Tėvynės vaizdiniai tuoj buvo pastebėti lietuvių publikos, įvertinti išeivijos kritikų ir atnešė dailininkei pripažinimą; abu ciklus M. B. Stankūnė vėliau atkartojė tapyboje. 1987–1989 m. ji sukūrė lietuvių mitologijos įkvėpus grafikos ciklus „Jūratė ir Kąstytis“, „Mitai“, 1989–1991 m. – ciklą „Išpūdziai iš kelionių“.

Nuolat keisdama, palengva toldama nuo siužetinio vaizdavimo, 1974–1994 m. dailininkė sukūrė tapybos ciklus „Gėlės“, „Flora“, „Mitai“, „Motina gamta“, „Motina žemė“, „Terra incognita“, „Žemė žydi“ – sudvasintos gamtos, žiedų, gėlių, medžių, jų kamienų ir šakų siūbuojančią ir ošiančią kantatą. Nuo 1995 m. autorine technika kūrė daugiausia augalinių motyvų, banguojančių, besisukančių linijų ar abstrakčius sodrių spalvų batikos paveikslus (ciklai „Tolima žemė“, „Žemynos žemė“, „Dykumų kaktusai“, „Mano gimtinė“, „Paslaptingi medžiai“, „Senolių žemė“, „Žemės planeta“ ir kt.). Pastaraisiais metais dailininkė vėl grįžo prie tapybos, kuria spalvingus, dekoratyvius, dinamiško ritmo stilizuotų augalinių ar abstrakčių pavidalų paveikslus ant faneros.

Didžiausiuose išeivijos kultūros židiniuose JAV, Kanadoje, Australijoje, Europoje, o nuo 1980 m. ir Lietuvoje M. B. Stankūnė surengė daugiau kaip trisdešimt kūrybos parodų. Savo kūrinių kolekcijomis ji praturtino Lietuvos dailės muziejų, M. K. Čiurlionio dailės muziejų, daugelio šalies regionų muziejus, sostinės ir rajonų bibliotekas, savo paveikslų dovanavo ligoninėms, globos įstaigoms.

Magdalena B. Stankūnė yra ryški meno ir kultūros mecenatė. Daug metų ji globoja į JAV atvykstančius Lietuvos menininkus, mokslininkus, kultūrininkus. Jos lėšomis suremontuota ir ekspozicijai pritaikyta Paežerių dvaro oficina, kurioje dabar veikia Vilkaviškio krašto muziejaus nuolatinės etnografijos ir buities ekspozicijos, praturtintos mecenatės dovanotomis vertybėmis ir kūrniais. Ji finansavo menų galerijos įkūrimą Marijampolės kultūros centre. Šioje, mecenatės vardu pavadintoje galerijoje nuo 2006 m. rengiamos regiono menininkų parodos. Čikagoje 1957 m. įkurtos Čiurlionio galerijos penkiasdešimtmetis jėzuitų Jaunimo centre veikiančioje galerijoje buvo paminėtas konkursine paroda, kurios laureatams skirtos M. B. Stankūnės įsteigtos premijos. Dailininkės lėšomis pernai Lietuvoje išleista knyga „Šiuolaikinė lietuvių dailė JAV: dabarties dialogai“.

M. B. Stankūnė apdovanota JAV lietuvių bendruomenės Kultūros tarybos dailės premija (2000), Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino Riterio kryžiumi (2001); 1997 m. jai suteiktas Vilkaviškio rajono garbės pilietės vardas, 2008 m. – Marijampolės garbės pilietės vardas.